

UPPSALA
UNIVERSITET

UTBVET 2010/274

Allmän studieplan för forskarutbildning i Utbildningssociologi

Fastställd av utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden 2010-12-16

Studieplan för forskarutbildning i utbildningssociologi har fastställts av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Uppsala universitet 2010-12-16 och gäller för antagna till forskarutbildningen i utbildningssociologi från och med vårterminen 2011. Forskarutbildningen ges i den omfattning tillgängliga resurser medger.

1 Mål för utbildningen

För doktorsexamen skall, enligt examensordningen, doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av utbildningssociologi samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av utbildningssociologin,
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med utbildningssociologiska metoder i synnerhet,
- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap,
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande,
- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Forskarutbildningen i utbildningssociologi syftar till en filosofie doktorsexamen, men kan även omfatta, eller avslutas med, en filosofie licentiatexamen. Se vidare punkt 7.3.

2 Ämnesbeskrivning

Inom utbildningssociologin utforskas bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande med hjälp av samhällsvetenskapliga metoder och relateras till andra delar av samhället. Ett centralt problemområde är rekryteringsfrågor i vid mening, det vill säga förhållandet mellan å ena sidan elever, studenters eller lärares sociala och kulturella bagage, å andra sidan den ordning som råder i utbildningsväsendet. Här studeras hur faktorer som kön och etnicitet samt den sociala och kulturella tillhörigheten inverkar på människors praktiker i och utanför utbildningen, liksom utbildningens socialiserande verkningar. Andra centrala frågor rör förhållandet mellan förskola, skola högskolor, universitet och vuxenutbildning å ena sidan och familjeliv, kamrater, fritid, medier och arbetsliv å den andra. Till grund för utbildningssociologin ligger mer generella kultursociologiska forskningstraditioner.

3 Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen (Jfr SFS 2006:1053, HF 7 kap 35 §).

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt examen på avancerad nivå fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet om särskilda skäl föreligger. (SFS 2006:1053, HF 7 kap 39 §). Den som före den 1 juli 2007 uppfyller kraven på grundläggande behörighet för tillträde till forskarutbildning, d.v.s. grundläggande högskoleutbildning om minst 120 poäng eller motsvarande kunskaper som förvärvats i någon annan ordning inom eller utom landet, skall även därefter anses ha grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock längst till utgången av juni 2015. (Jfr SFS 2006:1053, HF 12 kap 11).

3.2 Särskild behörighet

För särskild behörighet att antas till forskarutbildning i utbildningssociologi krävs att den sökande med godkänt resultat genomfört kurser inom utbildning på lägst grundnivå innefattande minst 90 högskolepoäng utbildningssociologi. Särskild behörighet har även den som på annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

3.3 *Rekommenderade förkunskaper*

Doktoranden skall kunna tillgodogöra sig facklitteratur på engelska och om möjligt även på tyska och/eller franska.

4 *Antagning och urval*

4.1 *Information och utlysning*

Utlysning av platser på utbildning på forskarnivå sker på webbplatsen för Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier och på www.uu.se minst tre veckor före ansökningstidens utgång. Vidare återfinns på institutionens webbplats information om hur antagningen till utbildning på forskarnivå går till, tidpunkt för utannonsering av platser inom utbildning på forskarnivån, de handlingar som skall bifogas ansökan, utbildningen uppläggningsform och dess finansieringsformer.

4.2 *Antagning*

Antagning till utbildning på forskarnivå och anställning som doktorand sker med öppenhet och konkurrens. Antagningen sker i normalfallet en gång per år. Ansökan om antagning skall ställas till Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden men inlämnas till prefekten för Institutionen för utbildning, kultur och medier.

Fakultetsnämnden får till forskarutbildningen enbart anta sökande för vilka det finns en plan för studiefinansiering under studietiden, normalt genom anställning som doktorand. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att sökanden kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen. (Jfr SFS 2006:1053, HF 7 kap 36 §).

Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden har delegerat till prefekten vid Institutionen att besluta om antagning till utbildning på forskarnivå.

4.3 *Urval*

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven och för vilka institutionen har möjlighet att erbjuda handledning, skall göras utifrån de sökandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå i utbildningssociologi. Intervjuer med de sökande kan komma att ske. I urvalsprocessen granskas den sökandes preliminära avhandlingsplan samt tidigare genomförda självständiga arbeten (särskilt examensarbeten på grundläggande och avancerad nivå) med avseende på självständighet, metodisk klarhet och teoretisk medvetenhet, analytisk och stilistisk stringens samt kritiskt förhållningssätt.

5 Utbildningens innehåll och uppläggning

5.1 *Utbildningens uppläggning*

Utbildning på forskarnivå i utbildningssociologi avslutas med doktorsexamen eller licentiatexamen. Utbildningen skall omfatta 240 högskolepoäng för doktorsexamen och 120 högskolepoäng för licentiatexamen. En doktorand som antagits till utbildning på forskarnivå som skall avslutas med doktorsexamen kan, om han/hon så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Utbildning på forskarnivå i utbildningssociologi omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 90 högskolepoäng och en doktorsavhandling om 150 högskolepoäng. Vid deltidstudier får bruttostudietiden förlängas till maximalt 8 år för utbildning för doktorsexamen.

Utbildning på forskarnivå i utbildningssociologi som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 60 högskolepoäng och en licentiatuppsats om 60 högskolepoäng. Kursläsning och avhandlingsarbetet skall bedrivas parallellt. Undervisningen inom forskarutbildningen i utbildningssociologi sker i form av handledning, seminarier och kurser.

5.2 *Handledning*

För varje doktorand skall utses två handledare, varav en huvudhandledare med huvudansvar för utbildningen – inklusive avhandlingsarbetet. Minst en av handledarna skall vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet. Handledarna skall ha doktorsexamen/motsvarande och åtminstone en av handledarna skall vara docentkompetent. (UFV 2006/1962 1§ AFUU).

Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen, så länge inte fakultetsnämnden med stöd av HF 6 kap. 37 § beslutar något annat. En doktorand som begär det skall få byta handledare. (Jfr. SFS 2006:1053, HF 6 kap 31 §).

Minst en av handledaren skall ha genomgått handledarutbildning eller av fakultetsnämnden bedömts ha motsvarande kompetens.

5.3 *Individuell studieplan*

För varje doktorand skall det upprättas en individuell studieplan som skall fastställas av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen skall innehålla en tidsplan för doktorandens utbildning, uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad, en beskrivning av de åtaganden i övrigt som doktoranden och fakultetsnämnden (d.v.s. institutionen) har under utbildningstiden, och vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Den individuella studieplanen följs upp av fakultetsnämnden minst en gång per år. Vid uppföljningen skall doktoranden och huvudhandledaren informera fakultetsnämnden om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan då eller vid något annat tillfälle när det är motiverat göra ändringar i den individuella studieplanen som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. Innan en ändring görs skall doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig. Doktorand, huvudhandledare och prefekt skall skriftligen intyga att de tagit del av den individuella studieplanen och de ändringar som görs i den. (Jfr. SFS 1998:80, HF 8 kap 8 §). Blankett för individuell studieplan hämtas på fakultetens webbplats

6 Kurser

Utbildning på forskarnivå i utbildningssociologi består av en kursdel omfattande 90 högskolepoäng. Kursdelen för doktorsexamen består av gemensamma kurser som syftar till att ge doktoranden en bred samhällsvetenskaplig skolning, utbildningssociologiska kurser som syftar till en fördjupning inom ämnet, samt valbara kurser som kan utformas i nära anslutning till avhandlingsämnet. Kurserna väljs efter samråd med och godkännande från huvudhandledaren. Kurser kan även läsas vid annan institution eller annat lärosäte. Doktorander som undervisar inom utbildning på grundläggande eller avancerad nivå skall ha genomgått inledande högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper. (SFS 2006:1053, HF 6 kap 33§).

6.1 Kunskapsprov

Kurserna tenteras muntligt eller skriftligt efter överenskommelse med kursledaren eller huvudhandledaren. Kurser kan också tenteras successivt genom examineriska seminarier eller motsvarande. Betyget skall bestämmas av en av prefekten särskilt utsedd lärare (examinator) (UFV 2006: 1973, FFUU § 2). Proven bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. (Jfr. SFS 2006:1053, HF 6 kap 39 §).

6.2 Tillgodoräknande

Doktorand, som vid annan institution eller annat lärosäte godkänts i prov som där ingår i forskarutbildning, har rätt att tillgodoräkna sig detta efter överenskommelse med huvudhandledaren.

7 Avhandling och disputation

7.1 Avhandling

Doktorsavhandlingen skall utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en kort sammanfattning – ramberättelse – av vetenskapliga uppsatser, vilka doktoranden har författat ensam eller gemensamt med annan person (sammanläggningsavhandling).

Doktorsavhandlingen, eller i förekommande fall de vetenskapliga uppsatserna/artiklarna, skall ha sådan kvalitet att den/de uppfyller kraven publicering i ett vetenskapligt forum.

Avhandlingar och uppsatser inom sammanläggningsavhandlingar som författas av flera personer kan tillgodoräknas i licentiat- eller doktorsexamen enbart om det i huvudsak går att särskilja författarnas insatser. (UFV 2006/1973, 2§ FFUU).

Ämnet för avhandlingen och avhandlingens språk bestäms tillsammans med handledarna. Till varje avhandling skall fogas en sammanfattning på engelska, om avhandlingen är skriven på svenska alternativt på svenska om avhandlingen är skriven på engelska. Om avhandlingen är skriven på ett tredje språk skall det finnas en sammanfattning på både engelska och svenska. Därutöver skall på svenska finnas en femsidig populärvetenskaplig sammanfattning av avhandlingen.

Avhandlingsmanuskriptet skall läggas fram vid ett eller flera forskningsseminarier eller genomgå motsvarande granskning genom institutionens försorg. Anslag av statsmedel till tryckning av doktorsavhandling utgår enligt av fakultetsnämnden bestämda regler. Detta gäller, i tillämpliga fall, även licentiatuppsatser.

7.2 Disputation

Doktorsavhandlingen skall försvaras muntligen vid en offentlig disputation. Tid och plats för disputationen beslutas av dekanus. Tidpunkten skall emellertid vara inom terminstid. Disputationen skall tillkännages i god tid (minst tre veckor) genom elektronisk spikning. Förkortad tillgänglighetstid får medges av dekanus endast om det finns synnerliga skäl. (Jfr. UFV 2006/1973, 2§ FFUU).

Betygsnämnden utses av dekanus och skall bestå av tre personer. Betyget på avhandlingen kan vara antingen godkänd eller underkänd.

För vidare information om tryckningsbidrag, disputationsakten, betygsnämndens sammansättning med mera, se fakultetens Anvisningar för framtagande av doktorsavhandlingar och regler för tryckningsbidrag, UTBVET 2006/8.

7.3 *Licentiatseminarium*

Licentiatuppsatsen skall försvaras muntligt vid offentligt seminarium. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen skall hänsyn tagas till innehållet i uppsatsen och till försvaret av den. Betyget bestäms av en betygsnämnd, som utses av prefekten.

Tid och plats för seminariet bestäms av prefekten.

8 Examen

Doktorsexamen i utbildningssociologi uppnås efter att doktoranden har fullgjort utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng inom utbildningssociologi och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som därvid godkänts av betygsnämnden.

Licentiatexamen i utbildningssociologi uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng inom utbildningssociologi och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som godkänts av betygsnämnden.

Examensbevis utfärdas av rektor efter ansökan till Examensenheten.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Föreliggande studieplan träder i kraft den 1 januari 2011. Tidigare studieplaner upphör att gälla för doktorander som antas till utbildning på forskarnivå efter detta datum. Doktorander som antagits före detta datum kan välja att antingen följa gällande studieplan eller övergå till den följande, detta anges i den individuella studieplanen.

10 Övriga anvisningar

Gällande författningsbestämmelser om forskarutbildning framgår av

- Högskoleförordningen, kap. 5 (Anställning som doktorand), kap. 6 (Utbildning) och kap. 9 (Tillträde till utbildningen).
- Antagningsordning för forskarutbildningen vid Uppsala universitet (UFV 2006/1972)
- Föreskrifter avseende forskarutbildningen vid Uppsala universitet. (UFV 2006/1973)
- Lokala regler och riktlinjer för forskarutbildning vid Uppsala universitet.
- Relevanta regler och riktlinjer fastställda av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden.